

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio X. An & quomodo Leges observari debeant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

XXVI. Quod necessitate aliquoties indultum est, necessitate cessante, in autoritate summam non est permittum. CONCIL. ROM. sub JOANNE IX. anni 904. Cap. 3. TOM. IX. CONC. p. 503.

XXVII. Juri Communi per speciale Privilegium, vel contrarium Consuetudinem, aliquid detrahi potest. de *Judiciis*. Cap. *Novit*. LIB. II. DECR. TIT. I. Cap. 13.

XXVIII. Ad Conditorum Canonum non est dubium pertinere, cum Statuta à se vel Prædecessoribus suis edita obesse percipit potius, quam prodesse; ne ulterius obesse valeant, providere. *Extravag. JOANNIS XXII. Ad Conditorum de Verb. signif. Extravag. JOANNIS XXII. TIT. XIV. Cap. 3.*

S E C T I O IX.

Quomodo utendum autoritate Legum, aliâque quavis simili in Responsis Canonicis.

I. IN Jure Canonico quædam sunt, quæ plurimum habent Faci, parum Juris. De *concessione Præbendæ*. Cap. *Cum nostris*. §. *Auditor*. GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. VIII. Cap. 6.

II. Autoritates, quæ adhibentur ad probandum Jus, licet aliquando diversæ sint, non tamen semper adversæ sunt. De *his, quæ sunt à majori parte Capituli*. Cap. *Apostolica*. LIB. III. DECR. TIT. X. Cap. 7.

III. CAUS. III. QUÆST. V. Cap. 15. (quod suspectum) NICOLAUS I. utitur autoritate *Justiniani*.

IV. Argumentis & Collationibus frequenter latens Veritas aperitur. *Extravagantium JOANNIS XXII. de Verb. Significatione* Cap. *Quia nonnunquam* §. 2. *nos autem*. in. s. *Titulo XIV. Cap. 2.*

V. Romano Pontifici non est facile super aliquâ recertum dare Responsum, cum autoritates Sanctorum Patrum etiam sunt diversæ. De *Decimis*. Cap. *Cum sint*. LIB. III. DECR. TIT. XXV. Cap. 18.

VI. In hujusmodi dubitatione ad Consuetudinem recurrendum. *Ibid.* §. & *ideq.*

VII. Ubi Canon non excipit, nec nos excipere debemus. DIST. LV. Cap. 13. *Si Evangelia*. GLOSSA colligit. verbo *excepisse*. & CAUS. II. QUÆST. V. Cap. 20. *Consulisti*. etiam GLOSSA colligit.

VIII. Ubi Jus non excipit, nec nos excipere debemus. de *Conjugio Leprosorum* Cap. *Quoniam*. §. *Quod si*. in. GLOSSA colligit. LIB. IV. DECR. TIT. VIII. Cap. 2.

IX. Licet allegare Leges Principum. de *Testib.* Cap. *In nomine* GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. XX. Cap. 2. & juxta illas negotia Ecclesiastica judicare docet, *ibid.* S. GREGORIUS.

X. Jura Canonica & Civilia sequentes districtius inhibemus. C. 28. de *Testib.* ab INNOCENTIO III. de sumptum.

XI. Lex Secularium Principum Responso Canonico aliquando efficax affert Argumentum. De *Sent. Excom.* Cap. *In audientiâ*. in. LIB. V. DECR. TIT. XXIX. Cap. 25.

XII. Argumentum à contrario sensu valet aliquando in Juribus. De *Frigidis & Maleficiatis*. Cap. *Fraternitatis*. GLOSSA colligit. verbo *nos autem* & verbo *solutam*. LIB. IV. DECR. TIT. XV. Cap. 6.

XIII. Cum hoc sit in Jure Civili expressum, quod licitè fieri possit, Respondemus. De *Causâ Possess.* Cap. *Ad ultimum* in. LIB. II. DECR. TIT. XII. Cap. 2. CÆLESTINUS III.

XIV. Legali Provisione decretum est, tam momenti quam proprietatis causam, sub uno eodemque Judice debere cognosci. *ibid.* S. GREG.

XV. Utriusque Juris Argumenta nos docent ea, quæ in principio ad medium & ad finem; illa verò, quæ in medio ad finem atque principium, & ea, quæ in fine ad utrumque vel eorum alterum sæpè referri. In VI. de *Verb. signif.* Cap. *Exiit*. §. 5. in *primis* Tom. 1.

post medium. LIB. V. TIT. XII. Cap. 3. NICOLAUS III.

XVI. Cum Leges Sæculi hoc habent, quod valde videtur injustum, dicendum, quia Lege Dæi, non autem Lege hujus Sæculi vivimus. de *Testamentis*. Cap. *Filius*. LIB. III. DECR. TIT. XXVI. Cap. 5.

Vide GONZALEM in nota 5. ubi citat Textus, qui jubent, Leges Sæculares custodiri, alios qui vetant; conciliatque utrosque dicendo, quòd illi cadunt in Leges justas, isti verò in Leges injustas.

S E C T I O X.

An & Quomodo Leges observari debeant?

I. QUI scit, se quibusdam esse Præpositum; sicut non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat, alii importabile pondus imponere. CAUS. II. QUÆST. VI. Cap. 14. *Qui scit. medium*.

II. Parum esset condere Jura, nisi essent qui ea debita executioni demandarent. In VI. de *Statu Regularium*. Cap. *Periculoso*. §. *ult. & quomodo*. LIB. III. DECR. TIT. XVI. Cap. *unio*.

III. Dignum est, ut qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in Legibus Disciplinam. de *Statu Monachorum* Cap. *Recolentes*. §. *Si enim*. LIB. III. DECR. TIT. XXXV. Cap. 3.

IV. Frustrà Legis auxilium invocat, qui committit in Legem. de *Usuris*. Cap. *Quia*. in. LIB. V. DECR. TIT. XIX. Cap. 14. & de *Sent. Excomm.* Cap. *Contingit*. §. *verum in*. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 45. & de *Elect.* Cap. *Bona memoria*. in. *int. med.* LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 23.

V. Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nullâ commutatione variantur. CAUS. XXV. QUÆST. I. Cap. 3. *Quæ ad perpetuam in*.

VI. In omni Edicto intelliguntur justæ excusationes. de *Sent. Excom.* Cap. *De Cetero*. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 11.

VII. Non debet una eademque res, seu substantia, diverso Jure censer. de *Privilegiis*. Cap. *Quia circa*. §. *Super quo*. in. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 22. & de *Decimis*. Cap. *Cum in sua*. in. LIB. III. DECR. TIT. XXX. Cap. 33.

VIII. Majus Bonum minori Bono præponitur. de *Regularib.* Cap. *Licet*. §. *Si verò*. LIB. III. DECR. TIT. XXXI. Cap. 18.

IX. Communis utilitas speciali utilitati præfertur. *ibid.*

X. Cum Leges fuerint institutæ & firmatæ, non licebit Judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas. DIST. IV. Cap. 3. *In istis*. in.

XI. Turpis est omnis Pars suo Universo non congruens. DIST. VIII. Cap. 2. *Quæ contra*. in. De *Sponsâ duorum*. Cap. *Tuas*. §. *Ne verò*. LIB. IV. DECR. TIT. IV. Cap. 5.

XII. In toto Partem contineri non est dubium in VI. de *Reg. Juris*. Regulâ 80.

XIII. Quod alii aggregatur, ipsius naturam imitari debet. de *Statu Monach.* Cap. *Recolentes*. §. *ceterum* GLOSSA verb. *Coaptent*. colligit LIB. III. DECR. TIT. XXXV. Cap. 3.

XIV. Quæ contra Leges fiunt, non solum inutilia, sed etiam pro infectis habenda sunt. CAUS. XXV. QUÆST. II. Cap. 13. *Imperiali*. in.

XV. Quæ contra Jus fiunt, debent utique pro infectis haberi. In VI. de *Reg. Jur.* Regulâ 64.

XVI. Factum contra Legem prohibentem, vires non obtinet. in VI. de *Penitentis* Cap. *Indulgentia*. GLOSSA colligit. LIB. V. TIT. X. Cap. 3.

XVII. Multa fieri prohibentur, quæ, si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem. de *Regularib.* Cap. *Ad Apostolicam*. §. *Questionib.* in. LIB. III. DECR. TIT. XXXI. Cap. 16.

XVIII. Illa nonnunquam finenda sunt, quæ, si ceterorum confet integritas, nocere sola non valent. CAUS. I. QUÆST. VII. Cap. 23. *Esti in*.

XIX. Quod potuit aliqua ratione concedi, fas non est semper impunè committi. CAUSA I. QUÆST. VII. Cap. 18. *Exigent. fin.*

XX. Illa sunt magnòperè præcavenda, quæ recipi, nisi manifestâ decoloratione non possunt. *ibid.* Cap. 23. *Esfi. post init.*

XXI. Ea, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel Rerum Temporumque cogit intuitus, vel acceleratæ provisionis Respectus excusat, aliquandò nullatenus mutilanda sunt. *ibid. fin.*

XXII. Illa nullatenus mutilanda sunt, quæ nec ulla necessitas, nec Ecclesiastica prorsus extorquet utilitas. *ibid. fin.*

XXIII. Cùm non habemus salvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, despiciamus ex iis quædam, ne cunctorum patiamur dispensia. *ibid.* Cap. 16. *Dispensationes. fin.*

XXIV. Quod legitime factum est non debet irritari, licet in eum Casum deveniat, à quo incipere non potuit. *de Jure Patronatus. Cap. de Jure* GLOSSA colligit. LIB. III. DECRET. TIT. XXXVIII. Cap. 16. R. 73. *de Reg. Jur.* in VI. ubi retractari pro irritari adhibetur, utpotè verbum hic synonymum.

XXV. Certum est, quòd Is committit in Legem, qui Legis verba complectens contrà Legis nititur voluntatem. *In VI. de Reg. Juris. Reg. 88.*

XXVI. Necessè est, ut quod contrà Legem actum est, non habeat firmitatem. *de Testib. Cap. In nomine. fin.* LIB. II. DECR. TIT. XX. Cap. 2.

XXVII. Pacto Privatorum Juri Publico non derogatur. *de Foro competenti. Cap. si diligenti.* LIB. II. DECR. TIT. II. Cap. 12.

XXVIII. Occasio Juris ad iniquum compendium trahi non debet. *De Appellationibus. Cap. Suggestum. fin.* GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 15.

XXIX. Non est rigor Juris, ex quo posset sequi Causæ perplexitas, requirendus. *ibid. de Appellationibus. Cap. Interpositâ. §. ult. sanè* LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 70.

XXX. In His, super quibus Jus non invenitur expressum, Æquitas servanda est. *De Transactionibus. Cap. Ex Parte.* LIB. I. DECR. TIT. XXXVI. Cap. 11. quòd est ultimum.

XXXI. Nonnulla pro utilitate communi contrà Juris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscuntur. *In VI. de Sententia & de Jud. Cap. Abbate. §. ult. Præfatus.* LIB. II. TIT. XIV. Cap. 3.

XXXII. Æquitas præfertur Juri aliquandò. *De in integrum Restitutione. Cap. Suscitata.* GLOSSA colligit. LIB. I. DECR. TIT. XII. Cap. 6.

XXXIII. Quod in quibusdam casibus permittitur, in aliis prohiberi intelligitur. *De autoritate & usu Pallii. Cap. Ex suarum* cùm GLOSSA verbo, casibus colligitur. LIB. I. DECR. TIT. VIII. Cap. 5.

XXXIV. Cùm Quid unâ viâ prohibetur alicui, ad id aliâ viâ non debet admitti: *In VI. de Reg. Juris Regula 84.*

XXXV. Possè suum faciens, Mandatum Legis adimplet. *De Pignoribus. Cap. significante.* GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXI. Cap. 7.

XXXVI. Nemo debet decipi Legis autoritate, sive concessione Juris Utentibus illudi non debet. CLEMENTINARUM *de Rerum Permutatione.* Cap. unic. *init.* & GLOSSA colligit. CLEMENTIN. LIB. III. TIT. Cap. unico.

XXXVII. Quod Quisque juris in alterum statuit ipse debet eo uti. *De Constitutionibus. Cap. Cùm omnes* LIB. I. DECR. TIT. II. Cap. 6.

XXXVIII. Non debet alii Legem imponere, quam ipse negligit observare. *De Privilegiis. Cap. Petistis.* GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 20.

XXXIX. Debet cessare prohibitio alicujus rei, cùm is, qui prohiberi impetravit, ipsam temerè violat: ne videatur de aliorum stetu ridere. *ibid. colligitur.*

XI. Fraus Legi vel Canonici fieri non debet. *De Privilegiis. Cap. Quòd. §. Nolentes.* GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 26.

XLI. Quod contrà Leges accipitur, per Leges dissolvi meretur. *DIST. X. Cap. 10. Vides.*

SECTIO IX.

De Legibus, quæ pœnam imponunt.

Quisquis præceptis non obtemperat, Reus est, & Debitor pœnæ. CAUSA XIV. QUÆST. I. Cap. 37. *Quisquis. init.*

II. Constitutio, quæ non exprimit pœnam privationis in perpetuum duraturam, eam imponit tantum, quamdiù duratura est contumacia. *De Constitutionibus. Cap. Ex Litteris.* LIB. I. DECR. TIT. II. Cap. 11.

III. Detrimentum seu pœnam nemo antè prohibitionem ignorans incurrit. *ibid. Cap. Quoniam.* LIB. I. DECR. TIT. II. Cap. 13.

IV. Quod est pœnale, restringi potius convenit, quam laxari. *In VI. de Electione. Cap. Statutum. fin.* LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 22.

V. Exigit Perverforum audacia ut non solâ delictorum prohibitionem contenti sint Superiores, sed etiam pœnam Delinquentibus imponant. *In VI. de Censib. Cap. Exigit. init.* LIB. III. TIT. XX. Cap. 2.

VI. Ad reprimendam malitiam Perverforum, pœnæ certæ sunt in Canonibus constitutæ. *De Officio Jud. Ordin. Cap. Ad reprimendam. init.* LIB. I. DECR. TIT. XXXI. Cap. 8.

VII. Nonnullorum Reçtorum negligentia, dùm spem impunitatis promittit, multam nutrire pestilentiam consuevit in Subditis. CLEMENTINA Gravi. *De Celebratione Missarum. ibid.* CLEMENTINARUM LIB. III. TIT. XIV. Cap. 1.

VIII. Provideant diligenter Prælati, ut salutare Statutum de Censurâ Ecclesiasticâ infligendâ, ad quæstum pecuniæ vel gravamen aliud non convertant. *De Officio Jud. Ordin. Cap. Irrefragabili. §. ult.* LIB. I. DECR. TIT. XXXI. Cap. 13.

IX. Dignum est, ut quos Dei timor à malo non revocat, Ecclesiasticæ saltem coërceat severitas Disciplina. *De Elect. Cap. Cùm in cunctis. §. Penult. fin.* LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 7.

X. Eos, quos ad observationem Jurium virtutum præmia non inducunt, tam adjectarum exaggeratione pœnarum, quam adjiciendarum de novo formidine, à temerariis ausibus refranare convenit. CLEMENTINA III. *Cupientes. init. de Pœnis. Lib. V. CLEMENTIN. TIT. VII. Cap. 3.*

XI. Qui non possunt per præmia induci ad observantiam Juris, debent per pœnas coërceci. GLOSSA.

XII. Est compescenda Malorum audacia, ut saltem pœnæ formidine retrahantur à noxiis, sicque Boni sectando virtutem, Meliores effecti, non cogantur cum illis perire. *EXTRAVAG. UNIC. DIERUM. JOANNIS XXII. de Pœnis. init. EXTRAVAG. JOANNIS XXII. TIT. XI. Cap. unic.*

XIII. Dignum est, ut Quos timor Dei à Malo non revocat, pœnarum moles in eos exaggerata compescat. *ibid. §. ult. fin.*

XIV. Quæ solâ admonitionis autoritate non corrigimus, necesse est, ut per severitatem congruentem Regulis vindicemus. *DIST. LXII. Cap. 2. Docendus est. med.*

Cætæræ Regulæ circa Pœnas in genere spectatas colliguntur, dùm de Pœnis de industria agetur in fine II. *Tomi hujus Operis*, ubi de illis in specie tractantes non pauca de iisdem generatim consideratis adjiciemus.